

Enskild motion

Motion till riksdagen 2017/18:1803

av **Jesper Skalberg Karlsson (M)**

Författningsdomstol

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att inrätta en författningsdomstol och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I ett rättssamhälle är det ytterst viktigt att medborgerliga fri- och rättigheter skyddas fullt ut. Grundlagarna i vår författning finns för att det inte skall vara möjligt att förändra vårt samhällssystem utan omfattande diskussion och information. Det ska finnas en långsiktighet om vad som gäller. Inga ändringar i grundlagen kommer till stånd utan att medborgarna fått ta ställning i ett allmänt val.

Det svenska normkontrollsystemet består av både en förhandskontroll och en prövning i efterhand. Förhandskontrollen sker genom Lagrådets granskning medan normprövningen i efterhand görs av domstolarna och andra offentliga organ. Den svenska normprövningen bygger alltså på synsättet att föreskrifter, dvs. bindande generella rättsregler, ingår i ett hierarkiskt system med olika nivåer. Normprövningen går därmed ut på att en föreskrift på lägre nivå prövas mot en föreskrift på högre nivå och att föreskriften på den högre nivån har företräde om en konflikt skulle föreligga. Det är vanligen så att det är prövningen av förhållandet mellan grundlag och lag som står i centrum i diskussionen om normprövningen.

Enligt 8 kap. 21 § första stycket i regeringsformen inhämtas yttrande från Lagrådet av regeringen eller, enligt vad som närmare anges i riksdagsordningen, av ett riksdagsutskott. Om regeringen föreslår att riksdagen ska meddela en lag i något av de ämnen som anges ovan men inte har inhämtat Lagrådets yttrande, ska regeringen samtidigt redovisa skälen för detta för riksdagen. Att Lagrådet inte har hörts över ett lagförslag utgör emellertid aldrig hinder mot att lagen tillämpas.

Svenska domstolar tillämpar konkret lagprövning. Det innebär bland annat att prövningen sker i en vanlig domstol och inom ramen för domstolsförfarandet samt att det endast är parterna i målet som formellt omfattas av prövningsbeslutet. Ett beslut av en domstol att underlåta att tillämpa en viss lagbestämmelse av det skälet att den strider

mot en grundlag innebär därför inte att lagbestämmelsen upphävs eller på annat sätt begränsas. Om ett sådant beslut därutöver har fattats av någon av de högsta domstolarna kan detta i praktiken innebära att den aktuella lagbestämmelsen helt eller delvis förlorar sin rättsliga betydelse som ett resultat av avgörandets prejudicerande verkan. Detta innebär att det inte är möjligt att föra en talan som endast går ut på att en viss författning ska förklaras ogiltig därför att den är grundlagsstridig; så kallad abstrakt lagprövning. Detta gör frågan om inrättande av en författningsdomstol i Sverige relevant. En sådan domstol finns exempelvis i Tyskland, under namnet Bundesverfassungsgericht.

Vi lever i ett samhälle där auktoritära strömningar får ett allt större fotfäste. Att ytterligare stärka kontrollmakten med en författningsdomstol skulle långsiktigt säkra att lagstiftningen följer individuella fri- och rättigheter. Ytterst handlar det om att värna vår demokrati. Detta bör ges regeringen till känna.

Jesper Skalberg Karlsson (M)